

PRZEPLYNĄĆ (26) *vb pf*

e jasne.

inf przepłynąć (4). *♦ fut 3 sg* przepłynie (2). *♦ praet [1 sg m -m* przepłynął.] *♦ 2 sg m* przepłynąłeś (1). *♦ 3 sg m* przepłynął (7). *f* przepłynęła (3). *♦ 3 pl m pers* przepłynęli (2). *subst* przepłynęły (1). *♦ con 1 pl m pers* bychmy przepłynęli (1). *♦ 3 pl m pers* by przepłynęli (1). *♦ part praet act* przepłynąwszy (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w.

1. Przeprowadzić się przez wodę, przebyć ją, płynąc w niej lub po jej powierzchni (25) :

przepłynąć co (1): A Wołhá rzék północnych možná Kšięžná biežy. Tę przepłynąwšy ľudzie twoi fzlí w zagony Pod Starycę KochJez B2v.

Przen (4) :

Zwrot: »na on brzeg przepłynąć« = umrzeć (1): ábyfmy pátržac ná ich groby/ y ná ich zaplátę/ fkarby rozmáite zbierác mogli: á žywot ten zwoley Božey ták przebiežećiešmy mogli/ iákobychmy ná on brzeg zwielkimi Bogáctwy przepłynęli *SkarŽyw 131.*

a) Pokonać niebezpieczeństwa, uchronić się od złego; effugere, elabi, evadere, fallere, praeterire, refugere, subducere se, transmittere, vitare Cn (3) : wołę przedię w tey mierze z piřmem ś. błędzić niźli z tymi to nowymi náuczycielmi ták beřpiecznie iákoby iuž przepłynąwšy/ y ná brzeg pewny wybrnąwšy wykrzykác. *CzechRozm 161v.*

przepłynąć co (2): Práwye ná křtařt potoku byřtrze pływácego/ Thák oni chcyeli porwác z vporu řwoyego/ Gwałtownye duřfę nářfę by wycžnye zginęřá/ Lecž oná tę nye znořná řrogość przepłynęřá. [...] Wydárřá řie yák wrobřik z ich řidřá nędznicžká. *LubPs cc4v; Przepłynąłeś thež iuž wřzytki burzřliwe cžářy mřodości twoiey/ á iuž řie tež bierzeřš y gotuieřš do portu řwoiego RejZwierc 136.*

b) [Ukończyć trudne dzieło: Y ták vdawřšy řie w Imię Páńřkié bez wiořřá ná to wielkie morze/ Bogu y wiátrřm žagle złeciwřšy/ oto z řářki Páńřkiéy widzeřš/ žem przepłynął [tj. ukończył statuty] JanStat [11].]**

a. Wpław; transnatare HistAl, PolAnt, Cn; tranare PolAnt, Calep, Cn; natando traicere Calep; denatare, natatu transgredi, transnare Cn (14) : A chłop řtoiác iář báiiác/ iž Wroná ná Swini/ Iechářá áž do rzeki/ á bábá zá nimi. Więć Swiniá przepłynęřá/ Wroná przełeciářá *RejFig Ee3v; BibRadz Act 27/43; Calep 1078a.*

przepłynąć do kogo (2): *BielKron 106;* widžac to Cocles řkocžyř w Rzekę we zbroi/ przepłynął iá do řwoich. *BielSpr 5v.*

przepłynąć co (8): Ten Scibor byř vrodžony Polak/ ále mu dař Woiewodztwo Siedmiogrodžkie Krol Sigmunt/ gdy ono Dunay w zbroi przepłynął. *StryjKron 537 marg. Cf »przepłynąć rzekę«.*

Zwroty: »przepłynąć rzekę (a. część, a. szerokość rzeki)« = fluvium a. partem a. latitudinem fluminis transnatare HistAl; tranare, transgredi flumen Cn [szyk zmienny] (7): Žądář Alexander řnimi mowię/ ále oney řzyrokořci rzeki zaden nie mogř przepłynąć/ dla wielkořci Ippotamow/ Niedzwiádkow/ y Kokodrillow *HistAl I4, H5v [2 r.];* umiey bronię władać Nieprzijaciela řięgać/ a řam řiebie řkřadać. Vmiey rzekę przepłynąć/ i row řnadnie řkocžię *KochSat Cv; BielSpr 5v; Wřkocžyř řam zá raz w wodę będac vřániřny/ Rzekę przepłynął zbroię będac obciážony. PaprPan Gg2; KlonFlis C3.*

»przeplłynąć na drugą stronę« = *transnatare ad ulteriorem partem PolAnt* (2): wlkoczył [Horacjusz] w rzekę we zbroi/ przeplłynął ná drugą łtronę do swoich. *BielKron* 106; *BudBib* 1.*Mach* 9/48.

Przen: Pokonać niebezpieczeństwa (1) : O Vniey iuż dawno by przez łen mowimy/ Iáko łie z niey wyplątác áni łámi wiemy. Aczby łie drugiey łtronie o to łtárác więcey/ Snadź przyłtało [...]. Nie bęđáli s Polaki iáko przywyknęli/ Wierę niewiem rzekłszy hup áby przeplłynęli. *RejZwierc* 247.

b. *Statkiem, łodzią lub na grzbiecie zwierzęcia unoszącego się na wodzie; enavigare, eremigare, evincere, perfretare, transfretare, transire, transmittere Cn* [w tym: *co* (4)] (5) : Ale człowieczy przemyłł łák iest łmiáły/ Iż ten łtáry łwiat widział mu łię máły/ Więć przeplłynáwłszy nurt Oceánowy/ Náłazł łwiat nowy. *KlonFlis* D2v.

przeplłynąć na czym (2): ktorzy [Tatarzy] ná łnopkách z Tawołhowych rozg vplećionych (ktorych łám iákom z Turek iáđác widział y dźi łpełno) Rzeki przeplłynęli. *StryjKron* 260; Potym [kmieć] zá czáłem ná dębowey łodzi/ Przeplłynął Wartę y Wiłłne powođzi/ Przepráwił dźieci y łęklivą zónę/ Ná drugą łtronę. *KlonFlis* C3v.

Zwrot: »przeplłynąć rzekę, przez rzekę« [*szyk zmienny*] (1:1): Przyłzedłszy nád rzekę łráfiłá s przygody wołu/ drudzy piłszá koniá/ wliadłá nań/ przeplłynęłá przez rzekę/ przyłzłá do miáłtá. *BielKron* 106v; *StryjKron* 260.

Przen: Pokonać, zwyciężyć (1) :

Zwrot: »[w czym] morze przeplłynąć« (1): ábo [chrzełcijanin] włiadł w pewny okręł/ w ktorym głębokie y burzliwe łwiátá tego y pokus ná nim/ morze przeplłynie: ábo włsprochniáłá łođkę/ w ktorey łię rozbiwłszy ná przepáć głębokołci piekielney poydzie. *SkarJedn* 38.

c. *Poruszając się po powierzchni wody (o przedmiotach)* (1) : Bacząc to Rzymiáne/ pułzcźáli powođzie lekkie rzeczy co wierzchem przeplłynęły / iáko łą orzechy wielkie/ iábłká/ y inne rzeczy *BielSpr* 48.

2. *O płynach: przedostać się na zewnątrz lub do łrodka* (1) : Permanans – Ten ktori przeplłinał, przebęł. *Calep* 785a.

Synonimy: 1. *przebyć, przejechać, przeprowić się.*

Formacje współrdzenne cf PŁYNAĆ.

Cf PRZEPLYNIE